

The Effect of Poetry Reading on Self-esteem of Preschool Children

Malihe Izadi ¹, Hamid Hojjati ^{1,*}

¹ Department of nursing, Aliabad katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad, Iran

* **Corresponding author:** Hamid Hojjati, Department of nursing, Aliabad katoul Branch, Islamic Azad University, Aliabad, Iran. E-mail: h_hojjati1362@yahoo.com

Received: 28 Nov 2016

Accepted: 16 Apr 2017

Abstract

Introduction: Self-esteem is one of the most effective factors in educational progress and has an important role in life processes. Due to the importance of self-esteem in children's mental health and also the art's prominent role in supplying children's psychological needs, this study was conducted to examine the effect of reading poems on preschoolers' self-esteem.

Methods: In this quasi-experimental study, 50 preschoolers were selected from Agh ghala city, Golestan Province, using the random sampling method in 2016. The participants were divided into two groups of experimental and control. The experiment of reading poems was applied on the experimental group during 8 sessions (twice a week, 60 minutes). Data were collected using the Cooper Smith's self-esteem questionnaire.

Results: Results showed that the mean score of children's self-esteem was 35.7 ± 2.2 in the experimental group and 33.7 ± 2.3 in the control group. Independent t-test showed a significant difference between the two groups ($P = 0.003$), which showed the positive effects of reading poems on children's self-esteem. Also, results showed a significant difference in educational self-esteem between the two groups before and after the intervention ($P = 0.04$)

Conclusions: : The findings of this study show a positive effect of reading poems on children's self-esteem. This method is nonmedical, easy and simple; so, it can be used as a treatment for increasing children's mental health.

Keywords: Reading Poetry, Self-Esteem, Preschoolers

تأثیر شعر خوانی بر عزت نفس کودکان پیش دبستانی

ملیحه ایزدی^۱، حمید حجتی^{۱*}

^۱ گروه پرستاری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران
* نویسنده مسئول: حمید حجتی، گروه پرستاری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران. ایمیل:

h_hojjati1362@yahoo.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۱/۲۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۹/۰۸

چکیده

مقدمه: عزت نفس از جمله مهمترین عوامل اثرگذار بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی است در فرآیندهای زندگی نقش مهم و به سزایی بر عهده دارد بنابراین با توجه به اهمیتی که عزت نفس در سلامت روانشناختی کودکان ایفا می‌کند و همچنین نقش پررنگ هنر در تأمین نیازهای روان شناختی، این پژوهش بر آن است تا اثر بخشی شعر خوانی بر تقویت عزت نفس را در کودکان پیش دبستانی بررسی کند.

روش کار: این مطالعه نیمه تجربی با پیش آزمون و پس آزمون با دو گروه مداخله و کنترل بر روی ۵۰ کودک پیش دبستانی شهرستان آق قلا در استان گلستان با روش نمونه گیری تصادفی در سال ۱۳۹۵ انجام گردید در گروه آزمایش شعر خوانی در طول هشت جلسه (هفته‌ای دو جلسه به مدت ۶۰ دقیقه) انجام شد ابزار تحقیق پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت بود.

یافته‌ها: عزت نفس کودکان در گروه مداخله (۳۵/۷(۲/۲) و در گروه کنترل ۳۳/۷(۲/۳) آزمون تی مستقل اختلاف معنی داری را بین دو گروه نشان داد ($P = ۰/۰۰۳$). همچنین این گروه در مقایسه عزت نفس بین بعد تحصیلی عزت نفس در گروه مداخله قبل و بعد از مداخله اختلاف معنی داری را نشان داد ($P = ۰/۰۰۴$).

نتیجه گیری: نتایج این مطالعه اثر بخشی روش شعر خوانی بر عزت نفس کودکان را نشان می‌دهد با توجه به اینکه این روش، روشی غیر دارویی، راحت و آسان است می‌توان به عنوان یک روش درمانی و توانبخشی در ارتقا بهداشت روان کودکان استفاده کرد.

کلیدواژه‌ها: شعر خوانی، عزت نفس، کودکان پیش دبستانی

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

دهد [۳]. عزت نفس از جمله مهمترین عوامل اثرگذار بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی است [۵] که به عنوان یکی از مهمترین جنبه‌های شخصیت است [۶] ناشی از قضاوتهایی که فرد درباره ارزش خود و احساسات مرتبط با این قضاوتها دارد [۷]. کانت و دیگران استدلال کرده‌اند عزت نفس آگاهی از ارزش مطلق شخصیت و کرامت خود فرد است [۸] که تحت تأثیر ابعاد متعدد زندگی از جمله موفقیت‌هایمان، دوستی‌هایمان، تحصیلات و حرفه یمان می‌باشد [۹]. عزت نفس کودک وابسته به مهارتهایی است که کودک در ایجاد ارتباط با همسالان و بزرگسالان دارد [۱۱] یک نیاز اساسی است که در فرآیندهای زندگی نقش مهم و به سزایی بر عهده دارد، زیرا به رشد و سلامت و طبیعی بودن فرد کمک می‌کند. از این رو بدون عزت نفس مثبت، رشد روانشناختی فرد متوقف می‌شود. در حقیقت عزت نفس مثل یک سیستم ایمنی آگاهانه عمل نموده و مقاومت و ظرفیت لازم برای زندگی فرد را فراهم می‌آورد. از سوی دیگر عزت نفس پایین، انعطاف پذیری فرد را در مقابل مشکلات کاهش می‌دهد [۱۲]. از این

کودکی مرحله گذر بین دوران شیرخوارگی و نوجوانی و از مراحل برانی است که در آن جهش‌های رشد و تغییرات فیزیولوژیکی تا رسیدن به مرحله بزرگسالی رخ می‌دهد. مسیری است که باید از آن گذشت تا به دوران پختگی رسید [۲، ۱]. از آن جا که در این دوره ساختار شخصیتی و رفتاری انسان بنیان گذاشته می‌شود، این دوره را دورانی سرنوشت ساز و مثبت دانسته‌اند. اهمیت این دوران در شکل گیری شخصیت، تربیت پذیری و کسب علم تا آن جاست که به فرموده پیامبر گرامی اسلام (ص) فراگیری علم در کودکی هم چون نقشی است که بر سنگ حک شود [۳]. روانشناسان و صاحب نظران تعلیم و تربیت آن را غالباً به عنوان برجسته‌ترین مرحله در تکوین شخصیت انسان دانسته‌اند؛ و وجود تعارضات، اختلالات و نابسامانی‌های روانی در این سنین را از عوامل اساسی در بروز مشکلات در سراسر زندگی فرد می‌دانند [۴]. فرویل به اهمیت فرصت‌های آموزشی در اولین سال‌های پیش دبستان اشارات فراوانی داشت و معتقد بود که کودک در محیطی غنی و سرشار می‌تواند علایق خود را از طریق تجربه اندوزی و فعالیت شخصی رشد

در مطالعه جلوگیری نمایند رضایت والدین کسب گردید قبل از شروع مداخله در هر دو گروه مداخله و کنترل پرسشنامه استاندارد کوپر اسمیت توسط کمک پژوهشگر از طریق پرسش از کودک تکمیل گردید. سپس در گروه مداخله کودکان بصورت گروهی طی ۸ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای به مدت ۴ هفته تحت متغیر مستقل شعرخوانی قرار گرفتند جلسات بصورت گروهی و در گروه‌های ۱۲ و ۱۳ نفره انجام گرفت که پروتکل اجرایی جلسات به تأیید استاد مشاور روانپرستاری رسید. نوع شعرها به تأیید ده نفر از مربیان پیش دبستانی با سابقه ۱۰ سال کار در مدارس و همچنین استاد راهنما رسید. پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (SEI) شامل ۵۸ ماده است که احساسات، عقاید یا واکنش‌های فرد را توصیف می‌کند که به صورت بلی و خیر به آن پاسخ داده می‌شود مواد هر یک از زیر مقیاس‌ها عبارتند از: مقیاس عمومی ۲۶ ماده، مقیاس اجتماعی ۸ ماده، مقیاس خانوادگی ۸ ماده، مقیاس تحصیلی یا شغلی ۸ ماده و مقیاس دروغ ۸ ماده، نمرات زیر مقیاس‌ها و هم چنین نمره کلی، امکان مشخص کردن زمینه‌ای را که در آن افراد واجد تصویر مثبتی از خود هستند، فراهم می‌سازد حداکثر نمره عزت نفس ۵۰ است نمره ۲۶ و کمتر عزت نفس ضعیف، نمره ۲۷-۴۳ عزت نفس متوسط و نمره ۴۴ و بالاتر عزت نفس قوی است [۱۹]. پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت از بهترین وسایل سنجش عزت نفس است که به صورت گسترده مورد استفاده قرار گرفته است. مطالعات زیادی برای سنجش اعتبار و روایی این آزمون انجام گرفته است. موسی زاده به نقل از ابراهیمی ضریب پایایی این پرسشنامه در مطالعه ابراهیمی برابر ۰/۷۸ بیان کرده است [۲۰]. در مطالعه خالدیان نیز پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمده است [۲۱] که شعرها براساس مقیاس‌های عزت نفس کوپر اسمیت می‌باشد شرح جلسات در جدول ۱ آورده شده است.

شعرها در هر جلسه ابتدا توسط پژوهشگر و بعد از یادگیری کودکان به صورت گروهی با مشارکت آنها خوانده شد در پایان در مورد مضمون شعر از کودکان سؤال شد. در این مدت برای گروه کنترل مداخله‌ای صورت نگرفت بلافاصله پس از اتمام برنامه در گروه مداخله و همزمان با آن در گروه کنترل مجدداً پرسشنامه کوپر اسمیت توسط کمک پژوهشگر از طریق مصاحبه با کودک تکمیل گردید. جهت پر کردن پرسشنامه سؤالات با صدای بلند برای کودکان خوانده شد و به زبان قابل فهم برای آنها بیان گردید در نهایت جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری تی زوج و تی مستقل و با استفاده از نرم افزار آماری SPSS16 استفاده گردید.

یافته‌ها

میانگین (انحراف معیار) سن نمونه‌های پژوهش ۵/۹۶ (۰/۱۹) سال بود از نظر جنسیت ۲۴ نفر (۰/۴۸) دختر و ۲۶ نفر (۰/۵۲) پسر بودند میانگین (انحراف معیار) سن پدر ۳۶/۳۸ (۴/۹۹) سال و میانگین (انحراف معیار) سن مادر ۳۳/۵۴ (۵/۰۴) سال بود کودکان بطور میانگین (انحراف معیار) فرزند ۱/۵۶ (۰/۷) خانواده بودند از نظر تحصیلات ۲۳ نفر (۰/۴۶) از پدران دیپلم بودند و ۲۲ نفر (۰/۴۴) از مادران تا مقطع راهنمایی بودند از نظر شغل ۴۹ نفر (۰/۹۸) از پدران شغل آزاد داشتند و ۴۹ نفر (۰/۹۸) از مادران خانه دار بودند به منظور مقایسه عزت نفس قبل و بعد مداخله در گروه مداخله و کنترل از آزمون آماری تی زوج استفاده گردید که یافته‌های به دست آمده در جدول ۲ آورده شده است.

رو یکی از مباحث عمده در روانشناسی امروز، که توجه بسیاری از پژوهشگران و روانشناسان را به خود جلب کرده است عزت نفس می‌باشد به طوری که نظریه‌های متعددی به دنبال راهکارهای افزایش عزت نفس و یا پرورش آن بوده‌اند [۱۱]. موفقیت دانش آموزان در مدرسه هدف اصلی هر نظام آموزشی است که می‌تواند بر زندگی حال و آینده کودکان و نوجوانان تأثیر سرنوشت سازی داشته باشد و عواملی بسیاری هم در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثر می‌باشد [۱۳]. فعالیت‌های هنری باعث تحول هویت، شخصیت و نیز برانگیختن احساس موفقیت در کودکان می‌گردند [۱۴]. از جمله این فعالیت‌های هنری شعر کودک است شعر کودک از ابزارهای مهم و مؤثر در تکوین شخصیت کودکان محسوب می‌شود و در شخصیت و جهان بینی کودک تأثیر زیادی دارد و در واقع سازنده آمل و آرمان‌های وی و ابزاری قوی در انتقال مفاهیم و اطلاعات به اوست [۱۵]؛ به همین دلیل امروزه شعر و دیگر شکل‌های برانگیزاننده ادبیات را برای رسیدن به اهداف درمانی و رشد شخصیت به کار می‌گیرند [۱۶]. شعر هنری کلامی است و به لحاظ آنکه در قالبی زبان بیان می‌شود خیلی بیشتر از هنرهای دیگر با مخاطب پیوند برقرار می‌کند و در صورتی که برخوردار از زیبایی باشد می‌تواند فرد را به اقتناع درونی برساند [۱۷]. یکی از اهداف تکرار آهنگین اشعار ایجاد تغییر در شخص، دیگران و یا محیط اطراف می‌باشد [۱۸]. شعر گنجینه لغات کودکان را بالا می‌برد، آن‌ها را با اشکال جملات و کلمات آشنا می‌سازد و باعث ایجاد بینش مثبت نسبت به زبان و زیبایی‌های آن می‌شود [۲]. هنر باعث بهبود جسمی روانی، خلاقیت، حل مساله، بهبود مهارت‌های روزمره و کیفیت زندگی می‌شود [۱۳]. در تحقیقی که خدابخشی کولایی و همکاران انجام دادند نشان دادند که شعر درمانی و حرکات ریتمیک در بهبود مشکلات رفتاری چون پرخاشگری و اضطراب در کودکان پیش دبستانی مؤثر است [۱۸]. با توجه به اهمیتی که عزت نفس در سلامت روانشناختی کودکان ایفا می‌کند و همچنین نقش پر رنگ هنر در تأمین نیازهای روانشناختی، این پژوهش با هدف بررسی شعر خوانی بر عزت نفس کودکان پیش دبستانی شهرستان آق قلا در استان گلستان انجام گردید.

روش کار

این مطالعه نیمه تجربی در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ از نوع پیش آزمون و پس آزمون با دو گروه مداخله و کنترل می‌باشد. جامعه پژوهش کودکان پیش دبستانی ۶ ساله دختر و پسر ثبت نام شده در مراکز پیش دبستانی شهرستان آق قلا در استان گلستان می‌باشند که ۵۰ نفر بصورت تصادفی ساده از چهار مرکز پیش دبستانی با کمک فرمول حجم نمونه $n = [Z_{(1-\beta)}^2 \times (S_1^2 + S_2^2) / (M_1 - M_2)^2] + Z_{(1-\beta)}^2 \times a^2$ براساس معیارهای ورود شامل داشتن بهره هوشی عادی، زندگی با والدین حقیقی خود، نداشتن مشکلات جسمی، نداشتن مشکلات روانی و معلولیت و معیار خروج نداشتن غیبت در جلسات انتخاب شدند. که بصورت تصادفی ساده ۲۵ نفر در گروه کنترل و ۲۵ نفر در گروه مداخله قرار گرفتند. پژوهشگر بعد از دریافت معرفی نامه از آموزش و پرورش استان گلستان و شهرستان آق قلا قبل از شروع پژوهش طی هماهنگی با مراکز پیش دبستانی مورد مطالعه و همکاری مربیان، جلسه اولیا و مربیان تشکیل دادند و هدف از پژوهش به والدین و مربیان و کودکان توضیح داده شد و به والدین اطمینان داده شد اطلاعات محرمانه خواهد بود و در صورت عدم تمایل می‌توانند از شرکت فرزندشان

جدول ۱: XXX

جلسه	توضیح فعالیت	هدف	ابزار
جلسه اول	معارفه و آشنایی با کودکان، آشنایی با روند کار و شعر خوانی با موضوع اختیاری	ایجاد رابطه و اعتماد سازی، آشنایی با روند کار برای جلسات بعدی و آشنایی با پژوهشگر	شعر مورد علاقه (خدا)
جلسه دوم	شعر خوانی توسط پژوهشگر و تکرار آن توسط کودکان، دوباره خوانی شعر بعد از یادگیری، خواندن شعر به صورت گروهی و در فضای دوستانه کلاس.	شعر خوانی براساس مقیاس عزت نفس عمومی (در بر گیرنده کلیه جنبه‌های عزت نفس)	شعر بهار، شعر مسواک
جلسه سوم	شعر خوانی توسط پژوهشگر و تکرار آن توسط کودکان، دوباره خوانی شعر بعد از یادگیری، خواندن شعر به صورت گروهی و در فضای دوستانه کلاس.	شعر خوانی براساس مقیاس عزت نفس اجتماعی (ارتباط و تعامل با همکاران)	شعر ایران، شعر ورزش
جلسه چهارم	شعر خوانی توسط پژوهشگر و تکرار آن توسط کودکان، دوباره خوانی شعر بعد از یادگیری، خواندن شعر به صورت گروهی و در فضای دوستانه کلاس.	شعر خوانی براساس مقیاس عزت نفس خانوادگی (تعامل مناسب با اعضای خانواده)	شعر بند انگشتی
جلسه پنجم	شعر خوانی توسط پژوهشگر و تکرار آن توسط کودکان، دوباره خوانی شعر بعد از یادگیری، خواندن شعر به صورت گروهی و در فضای دوستانه کلاس.	شعر خوانی براساس مقیاس عزت نفس خانوادگی (تعامل مناسب با اعضای خانواده)	شعر مانند یک دست
جلسه ششم	شعر خوانی توسط پژوهشگر و تکرار آن توسط کودکان، دوباره خوانی شعر بعد از یادگیری، خواندن شعر به صورت گروهی و در فضای دوستانه کلاس.	شعر خوانی براساس مقیاس عزت نفس تحصیلی (وضعیت تحصیلی)	شعر مدرسه یک گلستان است
جلسه هفتم	شعر خوانی توسط پژوهشگر و تکرار آن توسط کودکان، دوباره خوانی شعر بعد از یادگیری، خواندن شعر به صورت گروهی و در فضای دوستانه کلاس.	شعر خوانی براساس مقیاس عزت نفس عمومی (در بر گیرنده کلیه جنبه‌های عزت نفس)	شعر اعضای بدن، شعر شیر
جلسه هشتم	جمع بندی جلسات قبلی، خواندن شعرهای یاد گرفته شده در جلسات قبلی و جمع بندی کل جلسات.	جمع بندی	جمع بندی

جدول ۲: مقایسه عزت نفس کودکان قبل و بعد از مداخله در گروه کنترل و مداخله

ابعاد	کنترل میانگین (انحراف معیار)	مداخله میانگین (انحراف معیار)	سطح معنی داری p-value
عمومی			
قبل مداخله	۱۷/۸(۲/۱۲)	۱۷/۴۸(۳/۱)	۰/۶۶
بعد مداخله	۱۷/۶(۱/۹۲)	۱۸/۴۸(۱/۸)	۰/۱۳
خانوادگی			
قبل مداخله	۵/۳(۱/۴۳)	۵/۲(۱/۱)	۰/۷۴
بعد مداخله	۵/۲(۱/۲۵)	۵/۵(۱/۱)	۰/۵
اجتماعی			
قبل مداخله	۵/۷(۱/۲۷)	۵/۵۲(۱/۹۸)	۰/۶۷
بعد مداخله	۵/۷(۱/۲۷)	۵/۸(۱)	۰/۶۲
شغلی تحصیلی			
قبل مداخله	۵/۱(۱/۲۷)	۵/۴۴(۱/۴)	۰/۰۴
بعد مداخله	۵/۷(۱/۱)	۵/۴۵(۱/۵)	۰/۰۴
کلی			
قبل مداخله	۳۳/۸۸(۲/۵)	۳۴(۲/۵)	۰/۸۲
بعد مداخله	۳۳/۶۳(۲/۲۷)	۳۴/۶۶(۲/۵)	۰/۰۰۳

نشان داد ($P = ۰/۰۰۳$). که نشان از اثر بخش بودن شعر خوانی بر عزت نفس کودکان می‌باشد همچنین آزمون آماری تی زوج در مقایسه عزت نفس بین بعد تحصیلی عزت نفس در گروه مداخله اختلاف معنی داری را نشان داد ($P = ۰/۰۰۴$).

مقایسه عزت نفس در گروه مداخله و کنترل قبل و بعد از مداخله از آزمون آماری تی مستقل استفاده گردید که یافته‌های به دست آمده در جدول سه و چهار آورده شده است که نشان می‌دهد عزت نفس کودکان در گروه مداخله $۳۵/۷(۲/۲)$ و در گروه کنترل $۳۳/۷(۲/۳)$ بعد مداخله را نشان داد که آزمون تی مستقل اختلاف معنی داری را بین دو گروه

که خود این امر باعث نشاط بدن، افزودن انرژی به آن می‌گردد [۲۹]. حال و همکاران (۲۰۱۵) شعر به حالت بازی درمانی در کودکان باعث بهبود خودپنداره پیشرفت تحصیلی و پیشرفت مهارت‌های اجتماعی در کودکان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری می‌گردد [۳۰]. گیلتون و همکاران (۲۰۱۵) که روی هنر درمانی مطالعه داشتند نشان دادند که هنر درمانی از راه‌های بالقوه به منظور بهبود سلامت روان از راه افزایش احساسات مثبت، مقابله با افسردگی و منفی‌گرایی است [۳۱]؛ بنابراین می‌توانیم بگوییم جلسات شعر خوانی به عنوان یک روش آسان، کم‌هزینه و قابل اجرا و به عنوان روشی که باعث بروز احساسات، ایجاد تعاملات، افزایش احساس مفید بودن و اعتماد به نفس می‌باشد می‌تواند به عنوان روشی برای بهبود و ارتقا عزت نفس و سلامت روان در کودکان استفاده گردد. محدودیت پژوهش محدودیت زمانی آن بود پیشنهاد می‌شود که از این روش قابل اجرا و آسان برای کلیه دانش‌آموزان مدراس ابتدایی در پروسه‌های زمانی بیشتر استفاده گردد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه اثر بخشی روش شعر خوانی بر افزایش عزت نفس کودکان را نشان می‌دهد با توجه به اینکه این روش، روشی غیر دارویی، راحت و آسان است می‌توان به عنوان یک روش درمان و توانبخشی در ارتقا بهداشت روان کودکان استفاده کرد. از این رو هر گونه اقدامی در جهت سلامت روانشناختی کودکان، نه تنها باعث صرفه جویی در هزینه‌های عاطفی و اقتصادی جامعه خواهد بود بلکه آینده روشن‌تری برای کل جامعه فراهم خواهد آورد از طرفی با توجه به اهمیتی که عزت نفس در سلامت روانشناختی کودکان ایفا می‌کند و همچنین نقش پررنگ هنر در تأمین نیازهای روان‌شناختی از این روش به عنوان تکنیک ساده کم‌هزینه و قابل اجرا در کلیه مدراس پیش دبستانی می‌توان استفاده گردد.

سپاسگزاری

بدین وسیله لازم است از مسئولین آموزش و پرورش شهرستان آق قلا و مربیان محترم مراکز پیش دبستانی و والدین محترم و دانش‌آموزان که همکاری لازم را در انجام این تحقیق داشتند کمال تشکر و قدردانی را نمایم. این طرح ماحصل طرح مصوب دانشکده پرستاری و پیراپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی‌آباد کتول می‌باشد این پژوهش بر گرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد با کد ۹۵۱۰۱۴ و کد اخلاق IR.IAU.CHALUS.REC.1395.2 می‌باشد.

این پژوهش با هدف بررسی تأثیر شعر خوانی بر عزت نفس کودکان پیش دبستانی شهرستان آق قلا انجام گرفت نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که شعر خوانی باعث افزایش عزت نفس کودکان می‌گردد که با یافته‌ها پیشین همسو می‌باشد در تحقیق خدابخشی کولایی و همکاران (۱۳۹۴) نشان دادند که شعر درمانی و حرکات ریتمیک در بهبود مشکلات رفتاری چون پرخاشگری و اضطراب در کودکان پیش دبستانی مؤثر است [۱۸]. در تحقیق داداش زاده و همکاران (۱۳۹۱) نتایج پژوهش نشان دهنده اثربخش بودن روش قصه‌گویی در افزایش هوش اجتماعی و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان بود [۲۲] یا در تحقیقی که محمدیان و همکاران (۲۰۱۱) انجام دادند نشان دادند که شعر درمانی تأثیر بسزایی در کاهش نشانه‌های اضطراب و استرس در دانش‌آموزان دختر دارد [۲۳]. در تحقیق پارسا منش و همکاران (۱۳۹۲) آمده که شعر و ترانه بر افزایش خلاقیت کودکان دختر بی‌سرپرست تأثیر مثبت دارد [۲۴] یا در تحقیق فرجی و همکاران (۱۳۹۲) نشان دادند که شعر درمانی گروهی باعث کاهش افسردگی در سالمندان می‌شود [۱۶] و در تحقیق شمشیری و همکاران (۱۳۹۵) آورده شده است که هنر به عنوان ابزاری در تسهیل خودشناسی می‌باشد آموزش از طریق هنر در کودکان صرفاً جهت سرگرمی کودکان نیست بلکه با چنین آموزشی می‌تواند با خویشتن خویش مواجه شود هنر بعنوان شیوه درمان و رشد می‌باشد و به عنوان راهی عالی برای کشف هویت می‌باشد [۲۵]. پویا منش و همکاران (۲۰۱۵) نشان دادند که بازه‌های ریتمیک باعث کاهش پرخاشگری در کودکان می‌گردد [۲۶]. در تحقیق قاسم تبار و همکاران (۱۳۹۱) نشان دادند که نمایش خلاق با افزایش تعامل اجتماعی کودکان پیش دبستانی باعث افزایش تحول اجتماعی کودکان می‌گردد [۲۷]. در مطالعه کاتس (۲۰۱۳) با عنوان شعر کودکان یک روش شناختی آورده شده است شعر کودکان از طریق حفظ ریتم و لذت زبان بدن و تسهیل همسویی عاطفی و جسمی با دیگران وسیله بازی و مشارکت در زندگی اجتماعی می‌باشد که باعث کنترل محیط حسی و کاهش اضطراب در کودکان می‌گردد [۲۸]. ایوم و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای با عنوان ادبیات و هنر درمانی در اختلالات روانی پس از سکتة مغزی نشان دادند که شعر به عنوان یک درمان طبیعی می‌باشد که می‌تواند وضعیت روانی غم‌انگیز بیماران را به داستانی روشن و سالم تغییر دهند درگیری داخلی، احساسات و وضعیت روانی از طریق آثار هنری بخصوص شعر و داستان بیان می‌کند

References

1. Ramezanzade Tabriz E, Razaghi N, Hesari B. Status of Physical and behavioral health among 7-11 year-old female students in southern regions of Mashhad. J Parent Enteral Nutr. 2015;2(1):19-29.
2. Ramezan Zadeh Tabrizi E, Razzaqi N, Hesari B. Physical and behavioral health status in 7-11 year old girl students south of Mashhad city Child Nurs. 2014.
3. Mofidi F, Batol S. The effect of language learners preschool activities on the development of spoken language from the first grade student. 2008;3(10):118-41.
4. Radbkhsh N, Mohammadifar M, Kiyannersi F. Effectiveness of play and storytelling on increasing children's creativity. innovation and creativity in the humanities. 2013;2(4):177-95.
5. Hassanzadeh R, Imanifar P. Relationship between creativity and self-esteem and academic achievement in adolescents and young adults. Sociol Youth Stud. 2010;1(3):55-65.
6. Mojarrad Kahani A, Ghanavi S. The efficacy of effective communication skills training on the self-

- esteem of girls with physical - mobility disability. *J Res Rehabil Sci.* 2012;1:71-263.
7. Salehi M, Azarbayejani A, Shafiei K, Ziaei T, Shayegh B. Self-esteem, general and sexual self-concepts in blind people. *J Res Med Sci.* 2015;20(10):930-6. DOI: [10.4103/1735-1995.172764](https://doi.org/10.4103/1735-1995.172764) PMID: [26929756](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26929756/)
 8. Hosogi M, Okada A, Fujii C, Noguchi K, Watanabe K. Importance and usefulness of evaluating self-esteem in children. *Biopsychosoc Med.* 2012;6(9):9. DOI: [10.1186/1751-0759-6-9](https://doi.org/10.1186/1751-0759-6-9) PMID: [22433387](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22433387/)
 9. Theunissen SC, Rieffe C, Netten AP, Briaire JJ, Soede W, Kouwenberg M, et al. Self-esteem in hearing-impaired children: the influence of communication, education, and audiological characteristics. *PLoS One.* 2014;9(4):e94521. DOI: [10.1371/journal.pone.0094521](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0094521) PMID: [24722329](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24722329/)
 10. Wagner J, Hoppmann C, Ram N, Gerstorf D. Self-esteem is relatively stable late in life: the role of resources in the health, self-regulation, and social domains. *Dev Psychol.* 2015;51(1):136-49. DOI: [10.1037/a0038338](https://doi.org/10.1037/a0038338) PMID: [25546600](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25546600/)
 11. Rezapour Y, Aboutorabi Kashani P, Ebrahimi S. Effect of increasing assertiveness skills, assertiveness and self-esteem in girls in third grade to fifth-grade students with low assertion in Tehran. *Clin Psychol Pers.* 2012;19(7):77-90.
 12. Javanbakht M. Compare the effectiveness of cognitive behavioral group therapy on self-esteem and the reality of high school students. 2012;14(54):80-172.
 13. Zohrevand R. Comparison of self-concept, self-efficacy, emotional intelligence, gender beliefs and high school boys and girls made of satisfaction and contribution of each of these variables predict academic achievement. 2010;6(3):46-73.
 14. Zarezadeh Khyber S, Rafienia P, Asghari M. Effectiveness of damaged children's interactive art therapy groups shows efficacy of supervision. 2014;10(40):371-81.
 15. Mirzaee F, Nazari Monazam H, Rajabi M. Playing characters in children's fiction "The collection of" stories as vanilla "by Zuhair Ibrahim Rassam 2015;5(9):33-49.
 16. Faraji J, Fallahi Khoshknab M, Khankeh H. The effect of group poetry therapy on depression in elderly residents of nursing homes in Arak. *Iranian J Psychiat Nurs.* 2013;1(1):55-62.
 17. Sahba F. Aesthetic principles lyrics. *Journal of Humanities and Social Sciences. J Shiraz Univ.* 2005;22(3):90-109.
 18. Khodabakhshi Koolae A, Sabzian M, Falsafinejad M. The impact of poetry therapy and rhythmic movements to reduce anxiety and aggression in children preschool. *J Pediat Nurs.* 2015;1(4):11-24.
 19. Astadyan M, Sudanese M, Mehrabizadeh Honarmand M. Effect of group counseling based on rational - emotional - behavioral Ellis, on test anxiety and self-esteem of middle school students in third grade girl PA. *Teach Learn Stud.* 2009;1(2):1-18.
 20. Khaledian M, Salehi A, Shakeri R. Tales of Quran impact on students' self-esteem. *Islamic Propagation Office Seminary of Qom Branch; Qom, Iran* 2015. p. 62-82.
 21. Mosa Zadeh T, Shah Mohammadi S, Sultan Moradi A. The effect of coping skills training on self-efficacy and self-esteem of male students first grade secondary. 2014;3(2):226-39.
 22. Dadashzadeh S, Pirkhaefi A. The effect of using storytelling techniques to increase Hvshajtmay fourth and fifth elementary school students in years 91-90. 2012;8(29):21-9.
 23. Mohammadian Y, Shahidi S, Mahaki B, Mohammadi A, Baghban A, Zayeri F. Evaluating the use of poetry to reduce signs of depression, anxiety and stress in Iranian female students. *Arts Psychother.* 2011;38(1):59-63.
 24. Parsamsh F, Sobhi Gharamaleki N. Effect of poetry simulate game on nurturing children's creativity. 2013;2(4):141-57.
 25. Shamshiry B, Fereidooni Z. Concept from the perspective of humanistic psychology and Islamic mysticism with emphasis on comparative method. 2014;4(16):65-84.
 26. Poyamanesh J, Faryabi Z. Compare the Effectiveness of Rhythm Games on Decreasing Aggression Children with Mild Mental Retardation and Children with Learning Disorders with Normal Children. *Manage Adm Sci Rev.* 2015;4(1):189-97.
 27. Qasim Tabar S, Alhvyrdy Yanni K, Haji Tabar M, Mhamadjany H, Khosravi F. Creative demonstration effect on social development in preschool children. 2012;8(32):405-13.
 28. Coats K. The Meaning of Children's Poetry: A Cognitive Approach. *Int Res Child Liter.* 2013;6(2):127-42.
 29. Eum Y, Yim J. Literature and art therapy in post-stroke psychological disorders. *Tohoku J Exp Med.* 2015;235(1):17-23. DOI: [10.1620/tjem.235.17](https://doi.org/10.1620/tjem.235.17) PMID: [25744067](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25744067/)
 30. Geddes Hall J. Effects of child-centered play therapy on social skills, academic achievement, and self-concept of children with learning disabilities: A single-case design. *Charlotte, North Carolina: The University Of North Carolina;* 2015.
 31. Chilton G, Gerber N, Councill T, Dreyer M. I followed the butterflies: Poetry of positive emotions in art therapy research. *Cogn Arts Hum.* 2015;2(1):1026019.